

МЕББМ ҚАЗАҚСТАН-РЕСЕЙ
МЕДИЦИНАЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

НУО КАЗАХСТАНСКО-
РОССИЙСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ

СӨЖ

Тақырыбы: «Жасанды тістер, оның түрлері».

Орындаған: Дүйсембай Жанна

308 Б тобы

Факультет: Стоматология

Алматы 2017 ж.

Жоспар:

1.Кіріспе.

2. Ғалымдардың пікірі.

3. ТІСТЕРДІ ПРОТЕЗДЕУ (ОРТОПЕДИЯ).

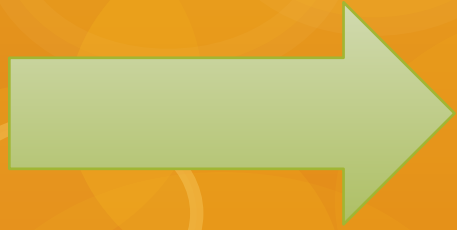
4. _Ортопедиялық стоматология протездеудің түрлері.

5. Имплантология.

6. Алдыңғы қатарлы технологиялар.

7.Қорытынды

Пайдаланған әдебиеттер.

Кіріспе

Жасанды тістер . Медицина ғылымының ерте заманғы жаңалықтарының бірі екендігін археологиялық қазба жұмыстарынан білеміз. Алғашқы жасанды тістер ағаштың кейбір қатты түрлерінен, өгіз, піл сүйектерінен жасалған.

Осы күнгі ең әдемі де берік материал — фарфор. Оның эстетикалық қасиеті жоғары әрі гигиеналық талғамға сай.

Соңғы жылдары пластмассадан істелген тістер арзандығымен және жасалу жолының ыңғайлылығымен көп қолданылады. Сондай-ақ тот баспайтын болат, алтын қорытпасынан және металды керамикалық тістер әдемілігімен және беріктігімен ерекшеленеді.

Ғалымдардың пікірі

? Ғалымдар жоқтан бар жасауды үйреніп келеді. Жасанды тісті барынша мінсіз етуде ағылшын ғалымдарының еңбегін атамай өтсек әділдік болмас еді. Қаралушының тіс үлгісін пайдалана отырып жасалған гибридтің адамның табиғи тісінен өзгешелігі жоқ. Ғалымдар болашақта ауру тістер мен түсіп қалған тістердің орнына жаңа әрі тірі тіс қою мүмкін болады деп болжапты.

Тіс жиегінен алынған жасушалары мен тышқан эмбриондары бойынша жасалып шыққан «гибридті тіс» зертханалық тышқанның жағында өсіріліпті.

Зерттеушілер адам жағында дәл осылай тіс өсіру мүмкін болатын болса – бұл жаңалық ғылымдағы басты жаңалық болады деп сенеді. Соңғы бірнеше жылда ғалымдар ауру немесе түскен тістің орнына фарфор қалбырын темір қысқыштар арқылы қондыру мәселесімен айналысқан екен.

? «Басты мақсатымыз – тіс өсіретін жасушаларды табу болып отыр. Бұл клеткаларды тапқан соң біз оны науқастың жағына қоныдарамыз. Ал ол өз кезегінде жақпен байланыс жасап, табиғи түрде тіс өсіріп шығарады» деп түсіндіреді Лондонның Корольдік колледжінің профессоры Пол Шарп.

Шарптың айтуынша, «био-тіс» адам тіс жиегінің клеткалары мен тышқанның стволдық жасушаларын араластыру тістің өсуіне ықпал жасап, оның жақпен қабысып кетуіне әсер етеді екен.

Бұл жаңалық стоматологиялық зерттеулер журналында басылған. Ең бірінші био-тісті тіс трансплантологиясында қолдануға болмайды. Себебі оның құрамында жануарлардан алынған заттар бар. Сөйтіп, бұл тәжірибе тірі тіс жасауға болатынын дәлелдеп берген.

Пол Шарп

ТІСТЕРДІ ПРОТЕЗДЕУ (ОРТОПЕДИЯ)

- ? Ортопедия — түрлі құрылымды тісті протездердің көмегімен тіс қатарының бүтінділігін қалпына келтірумен айналысатын тістердің түсіп қалу себебін зерттейтін стоматологияның бөлігі болып табылады.
- ? Протездеуге және ауыз қуысын толығымен емдеуге қойылған қазіргі заман талаптарына сәйкес протездеуді кәсіби тістерді тазартудан, хирургиялық дайындықтан, тістің эндодонтикалық емдеуінен (азу каналдары), қабыну негіздерін жоюдан және кариозды қуыстарды жоюдан кейін іске асырады.

? Ортопедиялық стоматология протездеудің түрлері:

- ? - Алынбайтын. Олар арнайы цементтелетін материалдардың көмегімен қатты ауыз қуысында белгіленіп, нық бекітіледі.
- ? - Алынбалы. Жиі ол тіс тізбегінің толымсыздығы кезінде қолданылады. Алынбайтын протездерге қарағанда, алынатын протездерді гигиеналық күтім үшін мерзімімен тазалап отыру керек.

? Ортопедиялық құрылымның түрі

- ? - Metallкүйіктастан жасанды тіс
- ? - Metallсыз жасанды тіс
- ? - Бюгельді протездер
- ? Баламалы протездеу:
- ? - Имплантаттар (сілтеме – имплантация)
- ? - Виниры (сілтеме – винирлерді орнату)
- ? Нейлонды протездер;

Толықтай алынбалы-салынбалы

? Бұрынырақ алынбалы-салынбалы табақшалы протездер каучуктан жасалатын, ал қазір стоматологиялық акрил пластмассасынан дайындалады, сондықтан да құрастырма көпке дейін өзінің пішінін, түсін, еңізді ұяң, беріктігі сақтап тұрады (каучуктан жасалған протездің бір кемшілігі - ауаға желінетін).

? Алынбалы-салынбалы табақшалы протездің бөліктері:

? қызыл етті қайталайтын базис

? жасанды тістер

? протезді табиғи тістерге ұластыратын механикалық қондырмалар (кламмер, аттачмен, т.б.).

? Алынбалы-салынбалы табақшалы протездің базисі –пластмассадан жасалған табақша. Базиске жасанды тістер орнатылады. Тамақ ішкен кезде шайнау жүктемесі базис арқылы протез төсемшесіне (протез астындағы ұлпалар) өтеді.

? Алынбалы-салынбалы табақшалы протездер жоғалған тістердің орнын толтырудың кейде ең жалғыз, ең арзан тәсілі болып табылады, алайда олардың өз кемшіліктері бар:

? дәм сезуді және сөйлеу қызметін нашарлатады;

? протез астындағы **атрофияға** ұшырауы мүмкін, сондықтан оған жол бермес үшін протезді **қайта орнықтыруды** уақытында жүргізіп отыру керек;

? базистің материалы аллергиялық реакцияларды туындатуы мүмкін (соның ішінде аллергиялық стоматит);

? таяныш тістерге жалғасатын базистер мен кламмерлер тістің түбінде кариестің пайда болуына және патологиялық тіс-қызыл ет қалталарын түзіп, пародонтқа апарып соқтыруы мүмкін.

? Алынбайтын протездер бір немесе бірнеше жасанды тістерден тұратын, тіс қатары кетігін толықтырып, көрші тұрған абиғи тістерге бекіткіш элементтермен бекітілетін құрылым. (имплант, сауыт, салма)

Жартылай алынбалы-салынбалы табақшалы протездер

Тістерді протездеу шартты түрде алынбалы-салынбалы табақшалы протезмен жүргізілуі мүмкін. Бұл құрастырма бір немесе бірнеше тіс түскенде қолданылады, бүтіндікті қарапайым тәсілмен қамтамасыз етеді - протез көршілес сау тістерге арнайы құрылғының көмегімен бекітіледі.

Металлкүйіктасты жасанды тіс

- ? Metallkүйіктасты жасанды тіс екі мәселені шешуге мүмкіндік береді: өз тістеріңізге шайнау функциясын қайтару және әсем күлімсіреуге қол жеткізеді.
- ? Metallkүйіктастан жасалған жасанды тіс — бұл алынбайтын аралас протез. Оны металлдан және күйіктасты қаптауынан өндіреді. Тіс функциясы металлды каркастан жасалады. Фарфор (қаптамасы) табиғи эмаль еліктеуіші болып табылады. Оның реңі тістің түсіне қарай таңдалады. Сол себептен, протез табиғи тістен ерекшеленбейді. Жиі металлкүйітас көпіршелі протез болып, тістің басқа бөлігі жасанды тістер үшін тірегі ретінде қызмет етеді.

? Metallkүйіктастың ерекшелігі:

- ? - Протездер сыртқы ықпалдарға төзімді
- ? - Кез келген тісті протездеуге болады
- ? - Жасанды тістердің рәсімінен кейін оны табиғи тістен айыра алмайсыз

? Metallkүйіктастың кемшілігі:

- ? - Табиғи тістердің қабығы егеледі
- ? - Күйіктас опырыла алады
- ? - Metallkүйіктастпен жанасу кезінде табиғи тіс тозады
- ? - Қызыл иекте сұр қабық пайда болады (металлдың тотығу себебі)

Металлсыз жасанды тіс

Металлсыз күйіктас — жеңіл, сенімді және эстетикалық протездерді өндіретін стоматологиядағы жаңа жетістік (алынбайтын протез). Ол металлды қолданусыз, толық күйітас фрагментінен немесе күйіктастың циркония диоксидінде өндіріледі.

Біз металлсыз күйітаспен тек алдыңғы тістерді қалпына келтіруді ғана емес, сонымен қатар енді тістерді протездеуді және бірнеше тістер түсіп қалған кезде көпіршелі жасанды тіс протездерін де ұсынамыз.

Металлсыз күйіктастың ерекшелігі:

- Табиғи тістерді толығымен қайталау мүмкіндігі — мөлдірлігі, жарық өткізгіштігі
- Металл болмағандықтан жасанды тіс каптамасы құрылым жуындылығы тығыз болғандығымен жуан емес
- Тісті минималды өңдеу
- Аллергиялық реакция

? Бюгельдік протездер

? Бюгельдік тіс протездері шағын, ыңғайлы, берік, дәстүрлі табақшалы протездермен салыстырғанда шайнау жүктемесі табиғи сияқты таралады. Вигел деген неміс сөзі «доға» дегенді білдіреді, шын мәнінде бұл ортопедиялық құрастырма тек қызыл етке ғана емес, сақталған тістерге ілігіп тұратын доға тәрізді.

? Бюгельдік протездің құрамы:

? доға, ол жалғау, тұрақтандыру және таяныш қызметтерін атқарады; доға құйылған темір жолақтан тұрады, оның төменгі жағы тілдің астымен табиғи тістерден 3–4 мм төменде, жоғарғы жағы –таңдаймен, шырышты қабаттан 0,5 мм бері қарай орналасады;

? ер тәрізді бөлігі (бюгельдік протездің базисі), жасанды тістер соған бекітіледі;

? бекіткіш– кламмерлер (ерекше ілмектер) немесе аттачмендер (тіс қаптамасының астында жасырын тұратын бекіткіш, сырттай қарағанда протез екені білінбейді, адамның өз тістері сияқтанады).

? Бюгельдік тіс протездері **негізгі артықшылықтары** –протезге тез үйрену және протезді түнде шешудің қажет еместігі. Бюгельдік тіс протездері сөйлеуге әсер етпейді және тамақ ішкенле қолайсыздық тудырмайды.

? Икемді тіс протездерінің **үлкен кемшілігі** -табақшалы протездермен салыстырғанда құнының жоғары болуы. Сондай-ақ кемшіліктеріне таяныш тістерді дәрмектеудің және оларға тіс қаптамаларын орнату қажеттігі, протез материалының аллергиялық реакция туындату ықтималдығы жатады.

? Қазіргі заманғы алынбалы-салынбалы өте мықты, ыңғайлы және көзге көркем көрінеді. Олар қауіпсіз, жасқа қарай шектеу қоймайды. Алынбалы-салынбалы протездердің қайсыларын таңдасаңыз да, олардың сапасына және табиғи тістерге мейлінше ұқсайтынына қам жемеңіз.

Винирлер

? Винирлер – тістің үстіңгі қабатына арнайы құраммен бекітілетін өте жұқа фарфор пластинкалар. Винирлер тісті аз ғана өңдеу арқылы орнатылады: егер кәдімгі коронкаларды орнату үшін тістің біраз бөлігі егелетін болса, винирлерді салу үшін эмальдің жұқа қабығы ғана алынады. Ең бастысы тіс «тірі» күйінде сақталады. Винирлердің тағы бір артықшылығы – оны қажет болса тістерге ешқандай зақым келтірмей алып тастауға болады және оған үйрену үшін уақыттың қажеті жоқ. Винирлер өте берік болғандықтан, қалаған асыңызды еркін шайнап жеуіңізге болады.

? Нейлон протездер

- ? Икемді тіс протездері – алынбалы-салынбалы протездердің жаңа түрі. Икемді тіс протездері термопласттан – жартылай мөлдір, эластик материалдардан жасалады, олардың құрылымы ауыздың шырышты қабатын қайталауға мүмкіндік береді. Қазіргі кезде ондай термопласттардың сан алуан түрлері болғандықтан жеңіл, темір қосылмаған протездерге жасауға мүмкіндік мол.
- ? Икемді тіс протездерінің қолданылуы аясы өте кең:
- ? протездер жартылай ақауларды сонымен бірге толық ақауларды алмастыру үшін қолданылады;
- ? икемді протездерді бруксизмді, төменгі жақ буын ауруларын емдеу үшін қолдануға болады;
- ? икемді протездер ы успешно применяются для пациентов с парадонтитті науқастар үшін өте қолайлы, өйткені оларды пайдаланғанда таяныш тістер босамайды;
- ? икемді протездер аллергияға бейім науқастар мен тістерін дәрмектеуге тыйым салынған науқастар (өтпелі жүрек-қан тамыр аурулары, эпилепсия және т.б.) үшін қолайлы;
- ? икемді протездер – жұмыстары тәуекелмен байланысты мамандық иелері (ТЖМ, өрт сөндірушілер, милиция, спорттың қауіпті түрлері) үшін таптырмас құрастырма, өйткені мұндай протездерді сындыру өте қиын.
- ? Икемді протездердің негізгі бекіту элементтері пелоттар мен альвеолярлық-денталық кламмерлер, олардың темір элементтермен салыстырғанда әсемдік үшін маңызы зор.
- ? Икемді тіс протездерінің артықшылықтары:
- ? әсемдігі (айналасындағылардың назарын аудармайды), икемділігі, жеңілдігі, серпімділігі, аса беріктігі;
- ? ауыз қуысының ұлпаларымен сәйкес келуі, аллергиялық және улану реакцияларының болмауы;
- ? протезге тез және ауырсынбай үйрену;
- ? табиғи тістерді, шырышты қабатты алдын-ала дайындаудың қажет болмауы, т.б

Имплантология

? Стоматология аймағындағы оқымыстылар жаңа бағытты ойлап тапты- имплантологияны. Бұл бөлім тістерді тіс имплантатарының көмегімен қалпына келтіруге арналған. Иплантат- жоғары және төменгі жақ сүйектеріне кіргізілетін, жасанды тіс түбірі. Ең соңында оған тістің орнын толтыру үшін қаптама кигізіледі. Тіс имплантаты аллергиялық реакция тудырмайтын титан немесе циркония металлынан дайындалады.

? Имплантация – сау күлімсіреуді ұзақ жылдарға сақтаудың ыңғайлы жолы.

? Имплантация науқас үшін күрделі емес және қатты ауыртпайтын хирургиялық іс-шара болып табылады. Имплантациялық жүйесін таңдау және есептеуін тек хирург – имплантолог жеке консультация жүзінде ғана іске асыра алады.

? **Тіс имплантациясының ерекшелігі:**

? - Қасындағы тәуір тістер зақымдалмайды

? - Протездеудің басқа түрімен салыстыруға келмейтін ыңғайлылық пен жайлылық

? - Имплантаттарды қолдану алынбайтын протезді жасауға мүмкіндік береді

? - Имплантаттардың қолдану мерзімі көпіршелі протезге қарағанда шамамен 2 есе артық болып табылады

? - Жақсы косметикалық әсер

? Имплантация – сау күлімсіреуді ұзақ жылдарға сақтаудың ыңғайлы жолы.

? Имплантация науқас үшін күрделі емес және қатты ауыртпайтын хирургиялық іс-шара болып табылады. Имплантациялық жүйесін таңдау және есептеуін тек хирург – имплантолог жеке консультация жүзінде ғана іске асыра алады.

? **Тіс имплантациясының ерекшелігі:**

? - Қасындағы тәуір тістер зақымдалмайды

? - Протездеудің басқа түрімен салыстыруға келмейтін ыңғайлылық пен жайлылық

? - Имплантаттарды қолдану алынбайтын протезді жасауға мүмкіндік береді

? - Имплантаттардың қолдану мерзімі көпіршелі протезге қарағанда шамамен 2 есе артық болып табылады

? - Жақсы косметикалық әсер

Алдыңғы қатарлы технологиялар

? Қазіргі таңда CAD/CAM жүйесі ортопедиялық стоматологияға енгізілді. CAD/CAM үрдісінде (Computer Aided Design -- Computer Aided Manufacture) сандық көлемдегі сканерлеу арқылы алдыңғы ақпараттарды алып, оны арнайы компьютерге жіберіп, осы компьютермен басқарылатын автомат-станокпен өңделеді.

CAD/CAM жүйесінің аппараттары 3 элементтен тұрады:

- ? 1) 3D (үш өлшемді) сканер;
- 2) ақпаратты өңдейтін және
- ? болашақ протезді мүсіндейтін компьютер;
- 3) реставрация жүргізетін,
- ? компьютермен басқарылатын автомат – станок.

4D тіс имплантациясы

- бұл дентальды имплантацияның жаңа кристалласуы, соның көмегімен сүйек тінің денгейі 3 мм ді құрасада сүйек пластинкасыз да тіс имплантатарын орнатуға болады.

BOI имплантатарының артықшылығы

BOI жүйесін қолдану кезінде тіс имплантатары өзіндік сүйек тіндеріне орнатылады. Бұл наукастың уақыын сақтауға және артық шығынан сақтайды. BOI жүйесімен имплантациялау тіс имплантатарының берік болуна көмектеседі.

BOI жүйесі бойынша имплантация алынбалы тіс протездерін қолданудан және аралық протездеуді болдырмайды . Бұл кезде ешқандай қосымша хирургиялық крісулер қажет емес.

BOI жүйесі тіс имплантатарын тісті жұлғанан кейін , периодонтиттен кейін де сразу орналастыруға болады. Бұл науқасқа уақытын үнемдеуге ыңғайлы.

Тіс имплантатарын орналастыру кезінде қысымды сүйектің кортикальды қабатына таратады. Бұл үшін сүйек қабаты резорбцияға бейім келеді, сонымен қатар мықты және жылдам қалпына келтіріледі.

Бактериальды инфисирленуге қарсы тұруы күші, сонымен қатар құрылымы күш түсуге бейім.

BOI жүйесімен тіс имплантатарын орналастыру кезінде инфекцияларға қарсы тұруы мықтылығына байлансты оны темекі тартатын адамдарға қорқпай сала беруге болады.

Бұл жаңа технология , синус- лифтинг альтернативасы, ол имплантация процессін жылдам және қарапайым өтуне көмектеседі. Бұл әдістің көмегімен синус- лифтинг орналасқан аймақтарға тіс имплантатарын орналастыруға болады.

Имплантация базальды BOI имплантаты көмегімен жүргізіледі.

Тіс имплантаты айналасы жақсы қанмен қамтамасыз етілетін және сүйек резорбциялары жок жерге орнатылады.

Орнатылғанан кейін қысымның таралуы тек сүйектің кортикальды қабатына таралады.

Осыған байлансты сүйек қабаты сорылуға бейім болады да , операциядан кейін 7-10 күнен кейін науқас шайнай алады.

Тіс имплантатының бұл конструкциясын тіс жұлысымен қоюға болады. Бактериальды инфекцияға қарсы тұруы өте жоғары болғандықтан.

? Ортопедия — жоғалған тістің қызметін қалпына келтіріп қана қоймайды, сонымен қатар ауыз қуысында ешқандай ыңғайсыздық тудырмай, эстетикалны қалыптастырып, сізге әдемі күлкі сыйлайды.

Имплантация –Имплант

Алынбалы-салынбалы протездер-съёмные протезы

Зерттеушілер –исследователи

СӨЗДІК.

Ауыз қуыс-полость рта

Қабыну -воспаление

Глоссарий

Имплантация (Имплант) – тісі жоқ науқастарды сауықтыру мәселесін шешуге мүмкіндік беретін стоматологиядағы келешегі зор және озық әдістерінің бірі болып табылады.

Алынбалы-салынбалы протездер -бір немесе бірнеше жасанды тістерден тұратын, тіс қатары кетігін толықтырып, көрші тұрған абизги тістерге бекіткіш элементтермен бекітілетін құрылым.

Ауыз қуысы (лат. *cavum oris*) — ас (азық) корыту жүйесі бас бөлімінің алдыңғы бөлігі. Ауыз қуысының сүйектік негізін: тұмсық сүйек, жоғарғы жақ сүйек, тандай сүйек, төменгі жақ сүйек, тіл асты сүйек құрайды.

Қабыну (талаурау). Ағзалар мен ұлпаларда болған зақымға ұлпа-қан тамырларының қорғанысын көрсететін реакциясы. Негізгі белгілері: ісіну, қызу, қызару, ауыру және т. б

Пайдаланған әдебиет:

Рузуддинов С.Р., Исендосова Г. Ш., Жаубасова А.Ж.
Материаловедение в ортопедической стоматологии. Алматы,
2001

Аболмасов Н.Г., Аболмасов Н.Н., Бычков В.А., Аль-Хаким А.
Ортопедическая стоматология М, 2007. – 496 с.

Рузуддинов С.Р., Темирбаев М.А., Алтынбеков К.Д.
Ортопедическая стоматология., Алматы, 2011. – 621 с.

<https://kk.wikipedia.org/wiki/%D2%9A%D0%B0%D0%B1%D1%8B%D0%BD%D1%83>

https://kk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%83%D1%8B%D0%B7_%D2%9B%D1%83%D1%8B%D1%81%D1%8B